

Mitől magyar író a magyar író?

A szerző: Azzal volt baj, ahogy a hazaiak az azonoságomhoz közeledtek. Az előfeltételezéseikkel. Amivel a honban nem büszkélkedhettek, annak siker-sztorinak kellett volna lenni, és az író saját hangja sem volt elég, valami testületnek, vagy nagyobb egységnek a nevében kellett volna szólania. Ha, mondjuk, német, angol, francia stb. író vagyok, akkor mindez nem fordul elő. Fellépek az illető nemzet kultúrintézetében, és kielégítem annak a nyelvnek az ismerőit, valamint a közöttük forgolódnó sznobokat

Az olvasó: Szerinted a hézagot az okozta, hogy magyarul beszéltél?

A szerző: Elsősorban. Nyugati magyar írónak, ha külföldön lett azzá, nem volt kockája a magyar tudat sakk-tábláján. Felelősnek lehet ezért nevezni a hivatalos propagandát, mely csak a „külföldre szakadt honfitárs” kategóriáját tűrte meg és terjesztette a „disszidens”-én kívül. A „spenót”-ban ugyan helyet kapott a „határon túli irodalom”, s ezen belül, a csehszlovákiai, a jugoszláviai, a kárpát-ukrajnai, a romániai mellett, a „nyugati magyar” is, de ez a könyv¹ korlátozott körben terjedt, a nyugati magyar írók műveivel pedig Magyarországon egyáltalán nem lehetett hozzájutni. A cenzúrázó, elkobzó hivatalnokok és Nyugatra látogató útleveles magyarok olvasták legfeljebb ezeket, a hazai közönség nem, hogy a nagyközönségről ne is beszéljek. Ennek a kizárásos elszigeteltségnek tulajdonítható, hogy a szovjet éra vége felé lassanként meginduló fellépések félszegen zajlottak.

Az olvasó: Gondolod, hogy mindent a rendszer nyakába lehet varrni?

A szerző: A rendszer által támogatott provincializmusba feltétlenül. Azt nevezem ez esetben provincializmusnak, amit más szóval röghöz kötött szavatolásnak minősíthetnék. S ami abból áll, hogy az intézményes oktatás és leltározás az irodalmat országhatárok szerinti merrev rendbe foglalja, s aféle tereli az olvasókat, hogy ezen az alapon közelítsék meg olvasmányaikat.

Az olvasó: Valahogyan csak kell rendszerezni. Én is szeretem, ha tudom, hogy a regény vagy vers, amit kezembe veszek, spanyol, vagy orosz, vagy kínai író műve.

A szerző: Persze. De ha csak az országhatárok a mérvadók, akkor azok, akik az anyaország nyelvén más ország határain belül írnak, más országok irodalmához tartoznak.

Az olvasó: Mégis csak számít a lakhely. Ha az illető író huzamosabban tartózkodik más országban, akkor annak a szelleme, divatjai, szempontjai előbb-utóbb érvényre jutnak alkotásaiban.

A szerző: Ilyenformán lehetne chilei, grönlandi, fokföldi, luxemburgi stb. magyar író. A földgömb felének államait fel kellene sorolni, mert annyi fele széledtünk. És minden személynév mellé kis összefoglalót biggyeszteni a hozzá tartozó terület kultúrájáról, politikájáról, valamint hegy- és vízrajzáról.

Az olvasó: Ez képtelen érvelés.

A szerző: S az nem képtelen érvelés, hogy a Magyarországon élő írók azért magyarok, mert ennek az országnak

az észjárását, történelmét, ízlését képviselik? Ha történetesen Kotzebue írja a *Bánk bánt*, attól Kotzebue August Friedrich magyar drámaíró lenne, lett volna?

Az olvasó: Attól még nem, ez igaz. Kotzebue nem írt volna magyarul, a németül írt *Bánk bán* német történelmi dráma lenne.

A szerző: Tűz. Tűz. A magyar írókat mindenekelőtt az határozza meg, hogy magyarul ír. Elvégre az írás elsősorban nyelvi teljesítmény. Ezáltal tudják a művet taksálni azok, akik a nyelvet érkeikkel és tudatukkal bensőségesen ismerik.

Az olvasó: Az ország gondolataiban, érzéseiben, temperamentumában való otthonosság csak számít azért?

A szerző: Igen, az is fontos, de ezek már majdnem irodalmon kívüli szempontok. A romantika állította ezeket igazából központi helyre, a kommunista rendszer pedig, mely azt mondta, hogy olyan irodalom része az országnak, amely felett teljhatalmat gyakorlok, visszaélt a hatalmi szemponttal. Magyar írónak azt fogadta el, akit fizethetett, bírságot lehetett, és mindenek felett nyíltan vagy burkoltan befolyásolhatott. Országhatárra azért volt szüksége, mert erőszakszervei csupán azon belül működtek kielégítően. Ha valaki a határon kívül telepedett le és írt műveket, különösen, ha a hatóság engedélye nélkül, és még különösebben, ha a hatóság ellen írt, az lehetett ugyan író, de csak földrajzi minősítéssel. Ami azt is jelentette, hogy sajátossága, eredetisége a nevéhez biggyesztett helyi illetőségben csúcsosodik. Másban talán nem is – ha figyelsz a sugallatra.

Az olvasó: Vagyis a határon kívülinek hivatalból nem lehet más azonossága. Csak ilyen vagy olyan magyar író lehet – szemben a határon belülivel, akinek nincs szüksége jelzőre, mert ő magától értetődően valóságos. Első osztályú. A jelzősök viszont fapadosok.

A szerző: Miért is olvasná az ember a másodosztályút, ha minden további nélkül hozzájuthat a primához?

Az olvasó: Értem, hogy mi a bajod a parancsuralom ravaszkodásával. De ha ez rossz, akkor mi lenne a helyes osztályozás?

A szerző: A nyelvre alapuló. Magyar író, aki magyarul ír, ahogy ezt már Kosztolányi hangoztatta.

Az olvasó: Át kellene akkor dolgozni a tankönyveket. Felborulna az időrend, az értékrend.

A szerző: Na és? Megérné.

Az olvasó: Kinek? Minek?

A szerző: A magyar irodalomnak. Gazdagabb lenne, változatosabb, nemegyszer korszerűbb.

Az olvasó: Azt állítod, hogy kevésbé provinciális?

A szerző: Ilyesmit nem állítanék. Nem lenne igaz. Csak annyit, hogy kevésbé lenne az országhoz nőve.

Az olvasó: Kozmopolitább lenne? Hátat fordítana az országnak?

A szerző: Nem erről van szó. Arról inkább, hogy a magyar történelmen, társadalmon való rágódás önmagában ne legyen az irodalmi minőség mércéje. Ha már valaki azt

¹ *A magyar irodalom története 1945–75, IV. A határon túli magyar irodalom*, szerk. Béládi Miklós, Akadémiai Kiadó, Bp., 1982.

a témát választja, tegye azt a megírás minőségével, eredetiségével fontossá. Újítsa meg irodalmi alkotásként, látassa képzeletével, értelmével. Formálja olyanná, amilyenek a sablonok nem tudják mutatni, amilyenek szerinte látni érdemes, hitelesebbnek látni, mint amilyenek az új szöveg előtt észlelni, felfogni lehetett. Alkossa meg.

Az olvasó: Szóval, a téma közömbös?

A szerző: Nem egészen, hiszen van időszerű és keresztet, vonzóbb, mint a divatjamúlt, vonzóbb az olvasó számára, aki szegényes gondolatait feldúsíthatja vele és páváskodhat a téma tollaival társaságban, közönség előtt, és persze vonzóbb a művész számára, mert ő sem veti meg, ha pénz áll a házhoz a közérdeklődésre számító téma segítségével. Nem is említem a történést, a hitoktatót, az újságíró, a népszónokot, aki örömet cícomázza mondanivalóját irodalmi flitterekkel, még a kereskedőt sem, aki, ha nem tart attól, hogy nevéssé teszi magát, szívesen beidéz kínálataiba a poéták aranyköpéseiből. Szóval a témát nem lehet csak úgy kigolyózni, de önmagában egy jó téma még nem jó irodalom.

Az olvasó: No de a magyar író mégis az országot képviseli.

A szerző: Mint egy utazási iroda?

Az olvasó: Idétlenül viccelődöl. Létezik magasabb szint is. Gondolj a nemzetközi írótalálkozókra.

A szerző: Azok olyan intézményesdik. Ilyen jellegű kérdések megbeszélésére alkalmasak, meg ismerkedésre. Azt hiszem, a művek élete nem ott zajlik.

Az olvasó: No és a Nobel-díj? Azért az országok állnak sorban.

A szerző: De az írók kapják. Nekik óriási reklám.

Az olvasó: Szólhatnak az országukról is. Lásd Szoltsenyicint, lásd Kertészt.

A szerző: Nyilatkozhat arról minden író, aki annak az országnak a nyelvén ír.

Az olvasó: Gondolod, hogy az ugyanolyan hiteles kijelentéseket tehet, mint egy bentlakó?

A szerző: Ki dönti el, hogy mi a hiteles?

Az olvasó (visszahúzódik a kelepce széléről): A nemzetközi könyvvásárokon a meghívott országok állítanak ki, ezt nem tagadhatod. És minden évben van egy díszvendég, ez áll a reflektorfényben.

A szerző: Mi akadályozza meg a díszvendéget, hogy áruljon minden olyan könyvet, amely az ő nyelvén íródott, vagy, kisebb hatósugarú nyelvek esetén, olyant, amelyet az ő nyelvéből fordítottak valamilyen világnyelvre?

Az olvasó: Zavarba ejtesz. Mondd, valójában a hiányérzetet nem az okozta, hogy zavarba hoztad az otthoniakat?

A szerző: Ha így volt, az őket zavarta. Nekem az hiányzott, hogy a körülöttem zajló pezsgésen kívül maradtam. Hogy az ügy érdekében semmit sem tehetek, mert a közülethez nem találok el. S azért nem találok el, mert ez a közélet, mely meg akar változni, még nem változott meg, lényegében függvénye annak a rendszernek, amely elől elmenekültem.

Hamlet utóélete

Az olvasó: Idegenként tébláboltál Magyarországon?

A szerző: Mondjuk úgy, hogy a Varsói Paktum Magyarországon. Ahol például Parancs János, az akkori Magvető szerkesztője próbálkozott novelláskötetem kiadásával, a

kiadó pártvezetősége viszont az engedélyt rendre megtagadta. Vagy ahol – egy másik példa – a Ménesi úti kollégiumi emlékérem kiosztásakor az ünnepségen Sőtér szájából kellett meghallgatnom Eötvös József liberalizmusának ékesszóló magasztalását: olyan meggyőződéssel beszélt, mint aki az elmúlt negyven esztendő e gondolat szolgálatában töltötte.

Az olvasó: Nem úgy nyilatkozol, mint aki kedvező mérleggel távoztok.

A szerző: Elutazásomkor mondtam le Kádár. Ennek tudtam örülni, de a honi hatalomváltást nem éreztem nagy változások érkezésének. Bizalmat inkább a SZU egyre lendületesebb harakirije keltett bennem, és az általános mozgolódás, amit egész Közép-Európában kiváltott.

Az olvasó: Ez kívülálló, nyugati szempont. Egy kalap alá venni mindenkit. Nem egy ország, hanem egy földrész helyzete iránt érdeklődni.

A szerző: Nézd, két-három évvel később furcsálltam, valahányszor egy-egy közép-kelet-európai vezető büszkélkedését hallottam arról, hogy az ő országa kivívta felszabadulását. Mert formai szempontból igaz ugyan, hogy csatlós országoként más meg más arculatot öltött a börtön elhagyása, de ezek egyike sem zajlott volna néhány hónap alatt, ha maga a börtön nem roppan meg eresztékében, és parancsnoksága nem hagyja őrizetlenül a kapukat. Hiszen ha valóban ki kellett volna vívni a szabadságot, akkor a harcba keveredő ország minden további nélkül alul marad, tetemes emberáldozattal. Ilyen áldozatot egyetlen vezető sem vállalt volna, tudván azt is, hogy rokonszenv-nyilvánításon kívül Nyugatról egyéb támogatást nem remélhet.

Az olvasó: Bizonyára azért vágtak fel, hogy belső használatra, nemzetük biztatására feltupirozzák a történelmet. Hősi szerepet a népek.

A szerző: Feltupírozott történelem. Attól koldul általában a nép.

Az olvasó: Úgy érted, a magyar nép?

A szerző: Úgy különösen.

Az olvasó: Mondd, amikor azt hiányolod, hogy nem találtál el a pezsgő közéléhez, voltaképpen nem magadat okolhatod? Miközben a kedélyek reménykedve felhorgadtak, te csak kritizálva mérlegeltél. Jókora távolságot tartva. Hittél te a politikában?

A szerző: Hinni nem hittem, de mindig élénk figyelemmel kísértem. S abból, amit gyerekkoromtól láttam, azt a tanulást hüvelykeztem ki, hogy csak korlátozottan működőképes. Hogy a szavak s az eredmények között úr tántog, hol kisebb, többnyire nagyobb. Amikor pedig az irodalom próbálja kitölteni az űrt, attól csak a szemfényvesztés erősödik. A látszatkeltés a szavak csábtáncával. Még szabadabb utat engedve a pofára esésnek.

Az olvasó: Nem éppen te dicsérted az irodalmi szavak valóságformáló képességét?

A szerző: Amikor az irodalom a maga valóságát hozza létre. Nem pedig akkor, amikor a rajtuk kívül eső valóság képmásának hordozóit látják bennük.

Az olvasó: Mi a különbség?

A szerző: Első esetben élvezetet szereznek és elgondolkoztatnak. Második esetben, és különösen politikai csataterén a valóságos esélyek dolgában félrevezetnek, az olvasók, hallgatók ítélőképességét tévesztik, félrevezetik. Az irodalom hipnotizál.

Az olvasó: Szóval be kellene tiltani a politikai költé-

szetet. Ketrebe zárnád Túrtaioszt, Victor Hugót, Petőfi Sándort?

A szerző: Nem akarok én senkit se bezárni, se betiltani. Még élvezem is a politikai költészetet, ha jól van megírva. Csak éppen nem tartom célszerűnek bárki számára, hogy ilyen vers, ilyen szavakat bírja cselekvésre.

Az olvasó: A buzdításnak nincs létjogosultsága?

A szerző: Akkor nyilván, amikor az elhatározás megszületett, a cselekvés beindult. Előtte érdemesebb a helyzetet felmérni: van-e esély sikerre.

Az olvasó: Mi ez a centizés?

A szerző: Csak annyi, hogy ne kergessenek börtönbe, halálba, ha az áldozathozatal nem szül jobb helyzetet. No meg, ha más módon jobb eredményt lehet elérni.

Az olvasó: Vagyis ne bábáskodjon a szépirodalom a nagy elhatározások bölcsőjénél. Hát, tudod, az ilyen óvatos duhaj ne csodálkozzék, hogy nem került közelebb a felajzott közösséghez. Az biztos fittyet hányt volna a magad fajta savanyú uborka fejtegetésére. Inkább azt kérdezném, miért álmodoztál közösségről.

A szerző: Ez az én paradoxonom. Mindenesetre a gyakorlatban visszatértem Franciaországba, ingáztam az írás és az egyetem között.

Az olvasó: Miről írtál?

A szerző: Hamletről egy frivol, útvesztős variációt, „Ő-novella, te látod, de én mondom” címmel. Ebben mindenki másképpen mondja el a történetet, a három férfi, akik mind a Dániát megtestesítő királynő birtoklására és egymás életére törnek, egymás életébe olvadva. Idősb Hamlet méreteiben teljesen azonos Claudiuszal, a trónbitorlóval: egyikük a királynő szórakoztatására, a dán unalom előzésére kitalálta Hamletet, aki pedig könnyűszerrel, a hasonlatosság miatt, apja sírásója lehet. Cseppfolyós azonosság, megvédhetetlen birtoklás, kiróhatatlan büntetés. Részletek rajzása, az összkép kuszasága, s a bizonytalanság közepette Dánia a túllícitálás és meghasonlás talaja. Élvezetesebb volt e lázálmos képet írni, mint benne élni:

„Dániát vállunkon viseljük, Dániát nagyra, mindenél nagyobbra tartjuk – mondja Hamlet, a gyászos habozó, az ádáz vágyakozó. – Dánia talaján állunk, magasra nőünk, lombosodunk, szüntelenül lebegtetjük leveleinket. Kinézünk a sűrűből, ahol elszáradt vagy letört ágak kis rést nyitnak, s onnan is Dániát látjuk. Valósága álom, álma valóság, ebben a tükörben megmilliószodunk. Együtt reggelizünk, együtt vacsorázunk, akarjuk közös sorsunkat. Takaródzunk Dániával, felmelegszünk lángjainál, sokat iszunk rá. Hektós hordók alá tartjuk serlegünket és fenéig üritjük. Örömeivel, bánatával. Kezdetben volt Dánia, s mióta eszemet tudom, a pohárköszöntő volt az ige. Nemzedékek mondták nemzedékre, más meg más formában, nagyjából mindig ugyanazt, egymástól alig különböző emberek, egymástól csak árnyalattal eltérő szöke tincsekkel, kéklő tekintettel, kecskeszakállal. Akik mindig a koronás fő köré gyűltek, amikor ő legdánabbnak látszott, hogy arcát fürkészve olvassák ki gondolataiból, milyen akkor éppen Dánia. Akkor is éppen olyan volt, mint ők – fordul Hamlet Gertrudis felé –, amikor a csigalépcső tetején legyezőt tárva megjelentél, és tekinteted kéklőn előfürkészett a csontlemezekre festett levelek mögül. Lebegtetted e leveleket, hogy csábosabb legyél, és komlóként erjedjen ereimben a dánok vére, az udvaré, az ősi országé. Egybekapaszkodva

ittunk híveimmel egymás egészségére, de a serleget reád emeltük sok száz kézzel, ezernyi cimpával szívtuk bódító illatot. Egész Dánia téged kívánt, és te is Dánia voltál: ígéretes, csöcsös jogállam. Koronabirtok. Csipkéd viharzott, mint a tengerár meztelen sziklák körül. Örvény volt a szoknyád, selymén csillogtak a kandalló lángjai, nyalták combodat. És minden hasonlatnál bujábban nyilatkoztak méreteid:centi,centi,centi,centi, melyeket minden jelenlevő honfitárs és honfitársnő a dán szépségeszményről alkotott, szenvedélyes felfogás szerint töltött ki.”

Az olvasó: Hát ez nem mozgalmi szöveg. Nem vagy te egy kicsit gunyoros?

A szerző: Hamlet gunyoros. Koronázott apja, akinek Hamlet az életére tör, erősebb szavakat használ:

„Félek. Legalább ennyi izgalomban van részem a tengeri unalom után. Ami elől benned kerestem hiába menedéket. Lehet, hogy mindenki más bírja, de én nem bírtam, nem bírom ma sem. Hányynom kell, valahányszor Dániából tükör lesz és az én ábrázatomat veri vissza. Amikor a dán ég kéken fürkészik elő a háborgó felhők közül, amikor a dán rónán ringó kalász olyan szúrós, mint a kecskeszakáll, amikor a dán színházban hóhér és áldozat, szerelem és halál ugyanabban a bíbor tógában lép színre. A végtelen lapálytól falra mászom, falra, mert hegyre nem lehet. Nincsen hegy, honnan más tájakra nyílik szabad kilátás vagy ahonnan idegen lovag rúgta le hozzánk más méretekkkel.”

Az olvasó: Honszerelem és honfíbu?

A szerző: Szorongató változatok arra, miképpen omlik az azonosság, miközben épül. És arról, miképpen akadályozza az alanyiség szemlélete az alanyiség kifejezését.

Az olvasó: Ilyen elvont kérdésekből faragtál történetet?

A szerző: Ugyan, családi bohózatot írtam a nemiség örömeiről és kártékonyágáról szeriális formában.

Az olvasó: Phil Glas?

A szerző: Fuga. Freudista.

Az olvasó: Amikor megfogná, már odébb siklott?

A szerző: Álomtechnika. Rossz álomé. Kísérlet fantasztikumra.

Az olvasó: Honnan szedted az ötletet?

A szerző: A *Hamlet*ből.

Az olvasó: De hiszen az műfaja szerint tragédia.

A szerző: Én örvénynek olvastam. A tragikus hős különbözik a többi szereplőtől. Hamlet Shakespeare darabjában valamennyi szereplőre hasonlít. Cselekedeteinek jellege, erkölcsi ellentmondásai, következményei láthatatlan, de jól értelmezhető tükörijátékba sodorják, melynek

gyorsuló körforgása számára elmondhatatlanul lerántja őt a mélybe.

Az olvasó: Miért elmondhatatlanul?

A szerző: Mert a mérgezett törrel halálra sebzett herceg eszményi barátjára, Horatióra bízta, hogy beszámoljon az utókornak az ő gyászos sorsáról. Ő maga csak annyit mond: „*The rest is silence*”, és megszűnik élni. Kisvártatva megérkezik Fortinbras, akinek apját Hamlet apja ölte meg, és látva a szerte-széjjel heverő holtakat, megkérdezi, mi ez az egész kupleráj (siralomház). S hogyan foglalja össze a történeteket Horatio rációja?

So shall you hear

*Of carnal, bloody, and unnatural acts,
Of accidental judgements, casual slaughters,
Of deaths put on by cunning and forced cause,
And, in this upshot, purposes mistook
Fall'n on the inventors' heads: all this can I
Truly deliver.²*

Az olvasó: Hát ez nem dicső történet. Úgy hangzik, mint ha a négereknek az alagútban vívott harcát foglalná össze. Ezért alcíme az Ő-novellának, hogy te látod, de én mondom?

A szerző: A tapasztalat és a szavak gellerei társadalmi hálózatban. Ha egyáltalán észreveszik, nem szívesen hozzák szóba, eltekintve az abszurd szemlélet humorista művelőitől.

Az olvasó: Téged ide sorolnának. De Shakespeare Hamletje tragédia.

A szerző: Persze, de nem csak Hamlet élete, utóélete is az. Mai szemmel rossz viccnek is lehetne minősíteni.

Az olvasó: Hogy érted? Fortinbras katonai dísztemetést ad neki.

A szerző: Csak éppen tisztelettel annak adózik, akit Horatio kusza összefoglalásából ismer. Így aztán amikor kezébe veszi a továbbiak irányítását, ez az erős ember a jövődőt a szörnyűséges, abszurd múltra alapozza. Mi jó származhat ebből?

Az olvasó: Szóval ezért választottad ezt a témát. Akkor nem is firtatom, hogy mi minden csapódott le kedélyedben az 1988-as magyarországi két hónapodból.

A szerző: Persze a Hamlet figurája csak egy metafora. Az enyém különben fél a haláltól, de nem halt meg. A történet sem ér véget. Az utolsó mondatban aki beszél, azt kérdi: „Én mondom, de van-e kinek mondanom?”

Részlet Karátson Endre: *Jó lakásom az irodalomban* című önéletrajzi emlékezéseiből, amely az *Otthonok I–II* (Jelenkor Kiadó, 2008) harmadik, készülő kötete.

² Majd hallotok

Vérbűn, erőszak, természetellen

Dolgok, nem is vélt gyilkolás, kivégzés,

Ravasz, de kényszerült ölés felől;

És végre füstbement bal terveket,

A főre hullva, mely koholta; mindezt híven elmondhatom.

Arany János fordítása.

FERENCZ GYŐZŐ

Lebegő lélek látogatása

Kapualj. Szálkás tollrajz

Elevenebbek az árnyak, mint az élők,
Akik lehunyt szemmel fekszenek,
De merev testükön nyugtalan foltok

Futkosnak szanaszét, mintha keresnének
Valamit, könnyű ujjaikkal sebesen
Átkutatják rongyaikat, gyűrött leplük alá

Nyúlnak, és görcsösen összeszorított öklüket
Vagy ernyedten kiforduló tenyerüket,
Betemetett árkokkal barázdált homlokukat

Vagy puffadtan kisimult arcvonásaikat,
Koszos szürkén szétterülő hajukat
És aránytalanul dudorodó koponyájukat

Gyorsan, remegve végigsimítják,
De ha valamelyik megmozdítja szemhéját,
Vagy maga alá húzza karját, behajlítja lábát,

Idegesen cikázva máris arrébb suhannak,
Vissza az árnyéktalanná világított
Kirkatüveg mögé, egy elhaladó villamos

Felragyogó utasterébe, vagy beleolvadnak
Egy beforduló autó felvillanó reflektorának
Fénycsóvjába, hogy aztán a leülepedő homályban

Lassan és tétován, de visszaszivárognak,
Mert elevenebbek az árnyak, mint az élők,
Akik csukott szemmel fekszenek

Mozdulatlanul, és míg egyre nehezülő
Végtagjaikat és merev törzsüket
Húzza lefelé magához a föld,

Nyugtalan foltok futkosnak szanaszét,
Sok kis lebegő lélek látogatása, keresnek,
Keresnek valamit a testükön az árnyak.

Elméleti tájkép mint allegória

Letarolt terület, mindenféle értelmetlen irtás,
Elszabadult munkaeszközök és vegyszerek
 Kiszámított pusztításának nyoma.
Az idehordott építési
Vagy inkább bontási törmeléken
A kidöntött fák tönkjei közt bozót se sarjad,
 Csak szártalan aszat, konkoly, csormolya,

Ami bírja a mérget, mert maga is mérgez.
A csonka törzsekre paraziták kúsznak fel,
 Veres iszalag, maszlag és szulák.
Szép, de hogy csak ez nő ide?
Az egész területet felveri a kibogozhatatlan gaz.
Az erdő már letarolva, de kert nem lesz itt,
 Helyét benövi az erőszakosan értelmetlen kuszaság.

BAÁN TIBOR

Álmodó

*„Eljön az az éjjel, amelynek
minden csillaga szívig ég el.”*

József Attila

Mit számít, hogy este
Rétem harmat lepte,
Ha a nyári reggel
A napba emelte.

Könnyét lecsókolta,
Szellővel megfújta,
Rétem a rétekkal
Szépen összefonta.

Hagyta, hogy zöldjében
Vadvirág fakadjon,
Édes nektárából
Bárki kortyolhasson.

Hagyta, hogy egy kortytól
Minden elszunnyadjon.
Egy gyönyörű percig
A föld se forogjon.

Idegvégződés

„Óh, én szeretem a bús pesti népet...”

Kosztolányi Dezső

A munkából jövőt – az alkonyodót,
A szédítő gangon császkáló időt,
A kovácsolt ívet – a rozsdásodót,
A zárt udvarokba beállt levegőt,
A függönyök mögött a szobák nesztét,
Mikor a konyhákban készül az ebéd.
Édes Anna szolgál – szappanszagú rét.
Szekálható cseléd – idegvégződés.
Mennyi Édes Anna, mennyi szenvedés,
Forrásig hevített, unt kötelesség,
Idomtalan házak, kidülledt falak,
Újságpapíroson alkalmi ebéd...
Tüntetések híre kenyérhéj alatt.
Rideg, rideg, rideg, gyászfekete nap.
Lélekbúvároknak dolga a jövő...
Szép halkán elered. Szakad az eső.

Jajdulás

„Hozza postámat a posta”

Babits Mihály

Fél életem Budapesten, másik fele itt,
De lám, ide is eljönnek nyugös ügyeim.
Növekszik a papírhalom: Tolna s Baranya,
Fogarasi éveim, mint elcsatolt haza...
Növekszik a papírhalom, a papíros-rét,
Vadvirága bármilyen szép, mégse menedék.
Tógámat, a klasszikust, már rég nem viselem,
Ámde mégis szinte érzem: múltam is jelen.
Tört márványból felsugárzik *Írisz* mosolya,
Legyezője...a szívárvány... álmaim hona.
Alszik a vén ebéd után, de gyerekkora
Fölbreszti, mint egy sóhaj, pillanatokra.
A hallgatag homokórán lefolyt az idő,
Európa védelmében ezer esztendő...
Jajdulásom nem hagy nyomot e fehér lapon.
Képzelt versem olvasója csak az őszi szél,
Léthe rétyén időzött bár, de most visszatér,
Alvilági híreket hoz, gyászkereteset...
Alkonyodó ösvényemen jövök és megyek,
Megjelölt vad bármit teszek, Ő teszi velem:
Vár *Ninive* s előle már el nem szökhettek.

Szentjánosbogár

Szentjánosbogár:
szerte a fűben százzám
felizzó fohász.

Szerelem

Elképzelted, és jön, és nem olyan.
Másképpen más, mint ahogy elképzelted.
S nem érted, pedig érted van, ha van.
Mint halandók, akik életre kelnek.

Folyó

Mindig úgy képzeltem, hogy ez csak a
nekikészülődés: elkapkodott,
homályosan sem felidézhető
indulás után a hosszú hajóút,

amelyből egyszer majd csak révbe érek,
és poggyászom csak az a lényeges, mit
útközben gondosan kiválogattam,
s az élet ott, a túlparton kezdődik,

de gyanúsán soká tart már ez a
tengeribeteg hánykolódás, egyre
inkább úgy tűnik, hogy ez a felettébb
ügyetlen evickélés az egész.

•

Lassan halad a munka. Pont olyan,
mint mikor a folyó közepén úszom,
és innen mind a két part egyaránt
messzinek tűnik, vissza vagy előre,
elérhetetlenné vált mind a kettő,
csak az biztos, hogy sodor lefelé
a víz, közeledés, távolodás
immár egyaránt érzékelhetetlen.

•

Azt mondják, volt itt híd, de leszakadt.
A folyómélybe süllyedt vastraverzek
kiálló csonkjain félve-vigyázva
arctalan, szótlan testek lépegetnek.
Emlékezetgyakorlat felejtéshez
– süllyedjen csak, mi nem cipelhető.
Búcsúzóul még előhívom őket,
s kivándorlok emlékeim közül.

Június

Hogy vagy?

Jól, kösz. És te?

Nincs semmi, csak

ez a meleg júniusi vasárnap,
ebéd utáni séta a kutyámmal
a szigeten, sütkérező kacsák,
a kutya persze megkergeti őket,
de jóllakott mindenki, ez csak játék,
a tisztesség kedvéért tesznek egy kört,
aztán megint mindenki elhever,
a járdán nedves kotta: szapora
kutyatappancsnyomok, mindez ezerszer
elismételt, elismételhető,
ahogyan a fehér márványszökőkút
közepén a meztelen lányszobor
ártatlan: ilyesminek képzelem
a mennyországot. Meglehet, hogy mégis
el tudnám viselni egy ideig.

•

Fehér éjfél: nap és éj körforgása
felfüggesztődött: ez örök idő,
hosszú, hideg északi éjszakákba
rótt reménykedés, emlékeztető,
világos, mint kétségből önmagára
ébredt tudat: fényfehér teste nő
a hitnek, melynek mozdulatlansága
az önmagát is lebíró erő.

•

Lesz-e még bennem valaha
annyi bizalom a Teremtés iránt,
hogy verset tudjak írni?

Elnyúlva napsütötte pázsiton,
lábamnál összegömbölyödve ott a macskám,
lesz-e még olyan perc, hogy elhiszem,
nincsen teendőm semmi sürgetőbb,
mint rögzíteni papíron e percet,
megpróbálni örökre ebben élni
– lesz-e megint olyan valaha még,
hogy jobb szeretnék élni, mint nem élni –,
elnyúlva napsütötte pázsiton,
a macskámmal, itt és most, mindörökké?

TAKÁCS NÁNDOR

Állomás

A beszélőnek semmilyen szándéka nincs, a hallgatót mégis asztalhoz ülteti.
Minden kérdés és válasz előre kidolgozott,
egyformán könyökölnek és elszívnak egynéhány cigit,
később autóbuszra szállnak, útközben minden a terv szerint halad,
azután a jármű lassítani kezd, megáll, és ők leszállnak
a nyílt állomáson bármi megtörténhet, de annak mindketten csak töredékét hiszik.

Hölgyválasz

Figyeltél rám, és értelmetlen várakozást szült a figyelmed.
Barátaimmal mind ügyetlenek vagyunk,
távoli asztalodtól prédának láthattál valamennyiünket.
Igazad lehet: aki hangosan beszél, az kisajátítható,
de ettől még nem merném magamat felkínálni,
születésem óta mérgeket szívok, amiket egyesülésünk után
nagyobb és keserűbb adagokban te csak újra kihordanál.

Walzer

A szétlőtt házak nyugodt arcai, és folyton száradó kezek:
minden biztonnal a városról beszélsz, miközben méregetem versenysúlyodat
görbe lábaid magukkal ragadtak: írd fel egy nevet a számlatömbre,
amit magamban mondogathatok.

Becsuktál a mosdó és a széksorok közé,
az ajtón tulajdonképp miért dörömbölök?
Elszívtam egy doboz cigarettát, krákoztam, ha vendég érkezett,
bútorá lettem otthonodnak és nem bérlője, amit magamnak köszönhetek.

Állíts fel, ha feldőlök, töröld meg homlokom!
Végignézem itt, ahogy megöregszel, és boldog vagyok,
mert sötétedben bárszék, végre magam lehetek.

Zene

Hozzad szólni sem lehet,
ahogy távolodsz
elhallgatnak a trombiták is.
Talán bámultalak.
Most már senki sincsen itt,
de akkor miféle hangra figyelek?

Manzárd

A zavarás titka az, hogy nem akarom hallani a hangokat,
amiket szándékosan áll kiadni.
Jelentkeztél volna korábban, most már türelmetlen vagyok.
Saját döntéseimnek sem lehetek ura,
hogyan tudnálak téged figyelembe venni?
Otthonom a könyvek és az éjszakák.
A manzárd az, ami, és egyetlen lakója vagyok.

Itt és ott

Hosszú ideig az erdőben nem járt senki sem,
az ösvények bizonyára járhatatlanok.
Szemetünket kimosta az eső, eldugott halottaink az utcán fekszenek,
hangos robajjal dőlnek ki a fák, rönkjeik felvágva a faluba gurulnak.
Valaki dolgozik odafent, valaki talán megharagudott,
kopott teherautóikba szállva ittas öregjeink bosszút kiáltanak,
mi vértelen arccal, fehér tenyerünkkel integetünk nekik.

Éjszaka

A falu lakói napokkal ezelőtt mély álomba zuhantak.
A fűrészek nem álltak meg, és a teherautók motorja sem hallgat.
A küszöböket ellepik a halálhírek és az üdvözlőlapok,
a leveleket a vadak tipegése kavarja fel,
az udvarokba lépve elcsendesítik a kutyákat,
és megcsodálják a kertek különös virágú délszaki növényeit.

Idő

A kutyák ugatása riaszt fel, szánakozva nézik a kerítésbe szorult vadat.
Nehezen mozdulok, valaki a vállamra ült,
az ujjaim görbék, lábaim súlyosak,
lombok törnek be az ajtón, a könyveim helyén kövek,
káromkodnék, de szavak helyett a számat recsegés hagyja el.
Hiába is kiáltanék. Ennyi idő után kinevetnének a hegyek.

Bál

Nem táncolhat mindenkivel és nem táncolhat csupán egyvalakivel.
Az erdőben fél, de a bállokba kendőnyi szoknyában siet,
szálegyenesre részegült férfiak erednek nyomába, de a lányt utol nem érhetik,
szédült ritmusában a szarháziak úrnője félretolja a kardokat,
és hajnalban egy időre ismét kilép a forgatagból.

Szirt

Az elejtett kő soha nem ér földet.
A lenyelt víz nem éri el gyomromat.
Valaki állt már ezen a szírten, ugyanilyen tanácstalanul.
Por lepi be a köveket. Évek telnek el.
Szívem olyan lesz, akár a föld, és kezeim, akár az utak.

HYROSS FERENC

Kép (lepkével és virággal)

A zajból kizártan,

Súlytalanságként hullik rá
A szirmokra
És belevegyül a vörösbe
Pár éjjelbarna hártya,
Majd az egészet
Elnyeli a ráfeszülő pupilla feketéje.

A sötétebb árnyalatok között,
Egy fehér arc is ég,
Alig látszik, alig esik rá a fény.
Lehet, hogy csak egy folt
Amiről lekopott – egy pontban –
A hímpor.

A szirmok is, mintha mélyvörös
Pikkelyek lennének egy lepke szárnyán,
Amely körüllebegte az éjszaka csendjét,
Míg pihenőhelyre nem talált,
Ahol megállhatott egy pillanat erejéig.

Ezt a pillanatot szállta meg egy álombahajló tekintet
És magával vitte a belezárt színeket:

Tövisekre tűzdelt piros papírok
És egy, a pusztaságban pihenő, állat.
Alszik, remegő testét Szirmok takargatják.

Kép (Epertea)

Az egész szobát betölti az eper illata,
Pedig már csak levelei díszítik az asztalt.
A zöld színt átjárja a nyár idegen íze
És lassan a kicsi koszorúktól a levegő is megzöldül
És terméseket hoz.
Piros gondolatok, emlékkép gyümölcsök,
Közben halkán forr a tea.
A gőzében száraz és palánták
Engedik át az emlékezésnek esszenciájukat,
Amitől olyan puha lesz a víz, mint egy gyerek keze,
Ahogy arrébb tolja a föld göröngyeit.
Puhán forr, nem is figyel az eprekre,
Medence-hidegnek érzi magát,
Kéknek,
Visszaoldja a színt,
A kerttel, a nyárral
És az éggel együtt.
A szobát lassan átfesti a tea illata.

Kép (Teaház)

Megbillent a térben az egyensúly,
Majd folytatva az ívet, végigszaladt
A párnák színes szövetén,
Letükrözve azt,
Ahogy a tea
Kiválik a kancsó fogalmából,
Csak az egyik a csészében,
A másik bennem ért révbe,
Ahol az ízek teafűről
Teafűre áznak
És néha
– mint például most –
Színes füstként szétgomolyognak.

Amúgy mindig szétszórt vagyok.
Legalábbis az esetek többségében.
Gomolygok, mintha oldódó méz lennék
A saját tudatomban,
Amit nem lehet visszakanalazni,
Ha túl erős az íze.

Tudom, te cukros vagy,
Azt meg is hagyom neked:
Ha nem rakok a teámba,
Akkor is érzem, hogy édes.
Elég, ha egy picit átcsúsznak egymáson
Szemeink tárcsái
Közben úgylis összeáramlunk,
Még ha a két tekintet pályája el is hajlik.

Esővers (Képjáték)

A leveleken összegyűlt vízcseppek
először a még almátlan ágakon,
utána patakként a törzsön.

Szeretem, ha esik.
Ilyenkor ki kellene mennünk.
Az első pár lépést csak óvatos lábfejjel,
mígnem cukorként feloldódna ez az idegenkedés.
Utána elszaladnánk megnézni az almafa virágait,
mezítláb, végig a füveken és az ázott földön.
Csinálnánk egy-két képet:
Arcodra simuló vizes hajjal állnál a fák között,
látszanának a vízcseppek a szemed és ajkad adta keretben.
Aztán, amikor már kihűltük minden páránkat,
hirtelen megérezné bőrünk,
hogy még a legvékonyabb ruhák is tudnak
súlyosak lenni,
akkor megelőznénk a vacogást,
ami már csak a forrón pergő vízben érne minket utol.
Innánk egy teát is,
de még mindig feltételes módban.

Az eső zaja adja a csendet.

Képeket hívok elő,

csak úgy doucement, tintával.
Pár csepp a lap által leképzett térben
és egy kék ív, halványan.

Az eső zaja oldja a csendet.

Először csak néhány hang,
mint szétszórt gyöngyök koppanása.
Harmatgyöngyök, végigfutnak az egész tetőn.
Aztán, a figyelem által ki nem használt úrben
teljessé lesz és máris zuhog.
Elnyel mindent. Beborítja a papírt,
mint tinta, képpé vált esőhang
és egy jó szögből nézett pillanat,
amit átítat az almaíz.

H. á Pilinszky

Úr kívül és befelé is,
Végtelen, mint a térbe vetett homok,
Elszórt, lassan távolodó kiáltások.
Mintha a nap égése lenne,
Mégis oly hideg és idegen,
Nem tőlünk, de belőlünk való.

Kő-konfesszió Pannonhalmán

(A bérálás előtti este
a bazilika sötétjében
a gyóntatók nevén apró kövek jelezték,
hogy kinél üres a fülke)

•

*Lehajolsz egy kőért és
(még csak magad előtt)
felveszed, nedves tenyérrel,
mintha csak nem lennél biztos
a helyes szavakban.
Aztán körülírod magadat,
mint kezed melege a követ,
aminek csonthús tapintásától
egy pillanatra nem kapsz levegőt,
pedig a te markod fojtogatja.
Lesz egy tettetársad,
a „bűnben” mögötted az „egyház”.
(valaki legalább pozitívan áll hozzád)*

A kövek hullámzanak,
ahogy elfolyik köztük a gyertyafény.
Soruk, mint az orgona billentyűinek
ár-ápály összhangzata,
nem csak vasárnap.

DOBSZAY BALÁZS

ég veled

mint megszaggatott lepedő rongyai hevernek
emlékeim

amikor ezen a padon ülve
néztünk
egymás helyett
sütkérező gyíkra
az aszfalton heverő olajfoltra
zörgő levelekre
felhőre
napra
pontosan tizenhetedikén
tavaly augusztusban
felálltál
a felhők
mint megszaggatott lepedő rongyai voltak

ég veled

a kövek hátán elvonultak árnyékaink

hazaút

dobszay julcsinak

túl késő volt
meg túl korán
mikor száraz szemmel
átkeltünk az éjszakán

mert csak a vágyak várnak örökké ébren

de akkor sikerült oly pontján megállnunk
az éjnek
mikor a tócsában összenéznek a csillagok
az ereszre szállnak az angyalok

azon a ponton
abban az éjben:
felmerült
hova is megyünk?
aztán W. S.-sel azt mondtam
magamban
magamnak
az út örök és tétlen
és tényleg
mindent szertevisz
aztán összehúz
észrevétlen

KAPÁS SÁNDOR

Szigorúan ellenőrzött vonatok

Gyerekkoromban mindig összevesztünk,
hogy ki üljön az ablak mellé, ki szoríthassa
arcát a hideg ablaküvegre, hogy ki nézhesse
még közelebből az elsuhanó tájat,
mintha elszalaszthatnánk bármi fontosat,
hiszen erre nincs is semmi,
legfeljebb csak egy kanyarnyi puszta,
néhány sánta őz vagy kihajított
rozsdás konzervdoboz, de
mégis fontosnak tetszett, hogy valamerre
úton lehetünk, még úgy is,
ha ezek a párhuzamosok
sehol nem kezdődnek,
és nem is végződnek

Az új fiú

Nincs út ami elkerülné őket
mindig ugyanaz
újra és újra
arcuk beleszürkül az örök homályba
honnan hova – mindegy
mindig utánam
iskolából edzésről nőtől hazafele
még most is ijedten lesek hátra
mikor lép újra mögém hogy a földre rántson
mikor nő fölém végleg az összes rémalak
a röhögő gyurikák bécikék és eduárdok
de ha kérdezik csak játék volt nem nagy dolog
otthon mégis minden ajtót kulcsra zárok
százszor is rájuk nyitok hogy hátha
de reggel úgy is a sarkon túl várnak.

Hunyorgók

Mert külön kerül akkor minden.
Külön a testek derengése,
külön minden szó, az elfojtott suttogás,
külön az éjjel,
és az összes csillag ágboga.
Szemünkbe dörgöljük örökre,
amint felgyúri blúzát,
hogy aztán a testén egy nagy férfikéz
véletlen elkenje a friss bogárvért.

Nem félünk már tőletek:
ismerjük minden titkotok.
Meglóbált övcsaton fordul a fény,
és kihull a mesék tejfoga.

El

Ingó pontok közt biztos magány.
Hajnal a kertek alatt.
Lila dűlőutakon,
megdermedő földeken
húzom lassan át magam.
Ide nem látszik már ablakod.

SIMEK VALÉRIA

Nyugtázod

Mint amikor semmi sem
elég, a békétlen folyópart
barkái közül szétpattan
a rügyező hajnal, letörli
kezdről a kibuggyanó
vércseppet.
Tennivalóid közt nyugtázod,
Neked még van kenyered,
meleged, amint a Nap
kályhája körül toporogsz.
Még ölelsz, ölelnek
a munkát adó nappalok.
Szőlővesszők tavaszi nedveikkel
hajolnak hozzád, poharadban
darázs döngi el a délutánt.
Az utak sárrá dagasztott
teknőjében, az odaköszönő
szél lekapja fejedről sapkád.

Itt jártunk

Hát itt voltunk,
a Nap átölelt, és
szerettünk, életet
adtunk gyermeknek és
földnek, hantjaiba
belekapáltuk szépségünket.
Felhasadt párnáinkból
szálltak az évek, hol
pillézve, hol meghajolva
a jégverésben.
Itt jártunk, átöleltünk,
hagytuk, hogy öleljetek,
megérintsetek.
Hitünket vigyétek tovább
konduló harangokkal,
csavargó szelekkel.

Csurranó

A termés kint maradt,
éjszaka fagyott, s
deres ruhát terített
a szőlő csurranó levére.
A megpattant szem a
földön aláfolyt,
ezüst-dérben elszivárgott,
lassan eltűnt, mint
mi is ebben a dérféher
időben.

Az ég búzavirágja

Búzaillatú volt bőröd,
túl vagy július tűzén,
ezen a tikkasztó kohón.
Betakart a tűnő zümmögés,
Istenként emeltem e rubin
nedűvel megtöltött poharat
ifjúságod fölé.
Lehunyt szemhéjad mögött
az ég búzavirágja nyílt.
Akácremegésű esték
magasodtak bódító
fehéren föléd.
Pipacsvirágos mezsgyék
mentén méhek zsongó
munkáját figyeltem.
Ismerős forrásból merítettél
néhány kortyot
az út folytatásához.
Térdeplő bokrok sorfála
között indultál hazafelé.

PETRIK IVÁN

pofonegyszerű

ez az üres szoba
ez az otthonom
a tükörképe éppen
beszűrődik az ablakon

a bútorok helyén
milyen tágas nyár van
arcon üt könnyedén
a furcsa előszobában

féldrágakövek gyógyhatása halakra és egyéb vízi lényekre

(ametiszt meditáció)

neked elhiszem hogy nem egyszerűen kő
hanem orvosság fegyver szentek szájában kígyó
kristályos varázslat ami
segít megőrizni kopasz józanságomat
mint egy dombtetőt szélcsendben nem túl
erős gyalogsági támadások ellenében
a szépsége megmásíthatatlanul szívárog
mint a szilvalekvár vagy a torkomat lesi
vagy egy bokor
esőverte sötét ágai között lebeg a por
már letörlődött élénkül a mérgező termés
és ez nem belső nyugtalanság nem riadt
szerelem hanem átélhetetlen vereségek üledéke
felkavart lassan értelmeződő vérömleny
valahol az elkarsztosodott tudatban
amelyet a képzeletünkben tobzódó
paradicsommadarak csipegetnek fel
ezek az ékszereid a nyakadban a karodon a bokádon
a köldöködben az orrcimpádon s körbe
tapogatód őket furcsa táncokkal didergető
csókokkal és mint egy szép bogarat
a tenyeredbe teszem aztán a nagy szürke
kabátom zsebébe és amikor mint igazolványt
elkérlek mivel tudom hogy hamisítvány
a viharos tengerre hivatkozom a kötésen
átütő bíbor tébolyra ami belészorult
azt mondom a név helyett fontosabb
hogy a kettémetszett hal kellős közepén ragyog
s nem a követ a ragyogását érzem az ujjaim hegyén

ha megfogom

közelítések a szeretethez

kétembernyi torzra nőtt tagokkal az út
szélén vár elszaladsz autóval mellette
a fényt elnyeli a félelmet magába szívja
holt tükör szétfoszló pillantásod pattan le róla
s egészen közel szétesik villanyoszlopra
bokorra útjelző karóra tárgyak egymagukban
a friss levegőn borzalmasabbak mint a
vágóad hogy megint félj mert ráismerhetsz
magadra és menekülj másokhoz de az úton
a ház mögött ronccsá tört állkapoccsal
fekete hullapózbán nyújtózik a szárnyas lény
és akkor sem félsz kevésbé ha tudod
itt minden a tiéd elárvult farakás lyukas hordó
romba dőlt kémény

NOVÁK ÉVA

A múlt

A múlt egy másik ország, ahonnan
úgy távozunk, akcióhős módjára, mint
akinek néhány másodperce van hátra,
de a filmben hosszú perceken át rohan,
a földet sem éri a lába, felette,
mintha már a robbanástól szállna,
ami akkor következik be,
ha biztonságos helyre ért.
Visszanéz, homlokán finom pára,
az összképet elrontani nem szabad,
ha elfelejtette rögzíteni a látványt,
ki kell találni utcákat, házakat,
embereket kell kitalálni,
hozzájuk illő sorsokat,
akkal együtt megsemmisülhetett volna,
de neki van még néhány másodperce hátra,
készülhet újabb és újabb futásra.

A hiszékenység után

A tanító néni és a tankönyv közösen,
elhitették velem, hiszékenységem eredetén
és nagyságrendjén máskor töprengék el,
hogy két legyecske közül, ha
a tejbe pottyannak vétkesen bele,
annak, amelyik nem küzd,
nem kapálódzik, semmi esélye,
fintorgó száj köpi ki majd,
de a másik, vergődésével vaját köpülve,
kezdheti repülését víg kedvvel megint.
Kapálóztam hát életem gyakran adódó,
elsüllyedésszerű helyzeteiben, pedig
számtalan, bőségével elkápráztató
és zavarba ejtő elméletet hallottam azóta.
Most már csak merülök, nem érdekel a repülés,
testemet édes, tejfehér áramlat sodorja.

SZABÓ MÁTÉ MIHÁLY

a falevelek ősszel

mikor utolsó napjaik közelednek
ősszel
becézik a szelet a falevelek
azután
magadban hiszel?

kérdezik

s a szél erejét fitogtatva feleli nekik: igen

majd azt kéri
táncoltass minket
táncoltass szenvedéllyel
táncoltass teljes erőddel
vagy táncoltass kényeztetve
táncoltass gyengéden
táncoltass úgy, mintha lennének szeretőid
s mi dicsérni fogunk
mielőtt lehullunk
mielőtt a földön örökre elszáradunk
képes vagy rá?

kérdezik

s a szél simogatva őket feleli nekik: igen

így táncolnak (valameddig)

ám amikor a szél kicsit lankadni látszik
gúnyolják, kinevetik
hát csak ennyit bírsz?
hát ily hamar gyengülsz?
hát ily gyorsan elülsz?

kérdezik

s a szél maradék erejét összeszedve tiltakozik: nem

ám végül mégiscsak elhal
elhagyja ereje az őszi szelet
hisz örökké nem élhet
s a falevelek hullásba kezdenek
önfeledt hullásba
mámoros hullásba
utolsó, aljas csábításuk sikerétől megittasodva
s haldoklásuk közben is
tovább gúnyolják
a szelet

BURKUS ZOLTÁN

A láthatatlan

egy amatőr kép csak
márvány hang a sötét
rászédült a homály
halk zene szólt odabent
szürke a képháttér
sokszínű reflektor
kontraszt csúszkáján
ugrálón beleég
trükk nem kell hozzá
színaranyak, vörösek
testkontúr feketén
épp ahogy ott volt úgy
árny csak a foltokon át
mégis benne az arc
nem látod mosolyát
küldi az égbe jelét
arcbőr dombjai közt
árnyékoz ragyogást
nincs rá bizonyíték
mégis bizonyosság

Szünetjel

A fű se nő,
levél se jó
ha júliusban
dőlt a hó

s ha éjjelen
eső perreg
a ritmikáját
megleled

magába' dúdol
balladát
zenét kutat
az éjen át

aludni úgyse
nem lehet
de hűvösít
a fergeteg

Fehér villámlás,
bősz vihar
virágsziromra
jég takar

A reggel újra
lánggal ég
csak álom volt
az égszín ég

Cyrano ébred

Hűvös pengém lábamhoz fektetve a földön
Éjszaka visszhangjával a kert ébresztett
Rózsabokor tövisét villantja fehér telehold
Repkény s jázmin közt erkély kidereng
Zárt ablak mélyén gyertyák, lobogás haloványan
Miért vagyok itt, kutatom, nem válaszol emlék

Kardvágás, csatabárd, harcok tüze edzett páncél
Védte szívem, nincs tőr, mely megsebesíthet
S lám, a keményfejű bajkeverő, úgy hulltam térdre
Mint isten-tagadó leprás gyógyulva felébred
Káprázat voltál, Roxán, ha dereng az az erkély
Hold-kikövezte ezüst labirintusból

Indulok el, kiutat keresek, mosolyodtól bénán
Hurcol a sorsom, csizmám, súlyos vértem,
Megfordulnék még egyszer, kastély kapujában
Hajnali fátyolok őszi ködébe takartan
Nyílik az ablak, a függönyt elhúzó, s egy szép arc
Szól hozzád, másik kertben, valahol.

Dea Omnia

Mosolyod nélkül a Mindenség
elnémul visszavonhatatlan.
Nevetésed nyakláncát kioldod.
Csillagsor pereg szét a porban.

DANYI ZOLTÁN

A cs. és kir. rózsakert télen

(részletek)

Leszakadó ág

Leszakadó ág.
A zuhanó lomb hangját
később érted meg.

Egy új mozdulat

Egy új mozdulat,
ahogy int.
Egyre csak találgatom,
mit jelenthet.

Duino

Az erkélyen áll, a partot nézi,
a part felett a smaragd párát,
nem tudni, honnan jön,
menekül-e, vagy várnak itt rá,
az erkélyen áll, azokra gondol,
akik a tengert nézték innen,
futottak valami elől vagy valami után,
és megálltak itt, ezen az erkélyen,
elnéztek a kőkorlátok felett,
azután a Vörös Szalonba léptek,
és ujjaik sebzett hegyével
megérintették a clavichord
egykor talán csontfehér, mára
inkább dohánytól megsárgult
fogakat idéző, mégis egyre
selymesebb billentyűzetét.

Nem az, hogy nincs

Nem az, hogy nincs, vagy hogy
ennyire hiányozna, sem pedig az,
hogy más nem jöhetne, mert azt
mégúgy sem lehet; sűrűn szórt
kövek, átjárhatatlan szövedékű fű,
így nem enged el, s tovább száll
csak a por a szemben, a szívben,
az ütőerekben; talán már nem is
ülhet el, csak majd ha vállaikra
emelik egymást, és így mennek,
vissza se nézve.

Ne az legyen

Ne az legyen, amit
csak meglátsz,
s a következő percben
már el is tűnik, mint
gyönyörű őz a fák között,
vagy egy ritka madár;
az erdő illata
legyen, amely nélkül sétád
nem lehet gondolat, út,
fáradhatatlan
keresés.

